

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE”

[COM(2021) 345 final]

(2022/C 290/22)

Sprawozdawczyni: **Lidija PAVIĆ-ROGOŠIĆ**Współsprawozdawczyni: **Piroska KÁLLAY**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 10.8.2021
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	9.2.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.3.2022
Sesja plenarna nr	568
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	222/1/5

1. Wnioski i zalecenia**Wnioski**

1.1. EKES zasadniczo z zadowoleniem przyjmuje długoterminową wizję Komisji Europejskiej dla obszarów wiejskich. Z zadowoleniem przyjmuje również propozycje dotyczące planu działania, w tym paktu na rzecz obszarów wiejskich, służące zaangażowaniu podmiotów na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym we wspieranie tej wizji, a także propozycje dotyczące ustanowienia obserwatorium obszarów wiejskich i weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich.

1.2. Niejasne jest jednak, jaki wpływ na długoterminową wizję będą miały kształt i treść nowej wspólnej polityki rolnej (WPR) Komisji oraz nowe plany strategiczne WPR poszczególnych państw członkowskich, a także w jaki sposób Komisja powinna zadbać o spójność między WPR a innymi strategiami politycznymi oraz o ich wartość dodaną.

1.3. EKES popiera priorytety planu działania w zakresie „silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów i społeczności wiejskich”. EKES uważa, że celem powinno być osiągnięcie dobrobytu, określanego jako sposób życia zrównoważony pod względem społecznym i środowiskowym, dla wszystkich obywateli, niezależnie od miejsca zamieszkania. Jeśli plan działania zostanie zrealizowany, wiejska Europa będzie rzeczywiście mogła z optymizmem i ufnością patrzeć w przyszłość.

1.4. Komisja zobowiązuje się do realizacji paktu oraz planu działania na rzecz obszarów wiejskich; jednak wiele zależy od tego, jak do sprawy podejną państwa członkowskie, regiony i społeczności lokalne. EKES uważa, że Rada Unii Europejskiej, każda prezydencja Rady, Parlament Europejski, Komitet Regionów (KR) i sam EKES mają do odegrania swoją rolę w realizacji tej wizji, a organizacje i sieci społeczeństwa obywatelskiego również muszą się zaangażować. Kluczem do realizacji wizji jest w pełni finansowany plan działania z jasno wyznaczonymi celami i terminami, co umożliwi przejrzysty pomiar wyników.

1.5. Ponadto EKES z zadowoleniem przyjmuje wzmocnioną weryfikację wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich oraz ustanowienie działającego w sposób przejrzysty obserwatorium w celu monitorowania postępów⁽¹⁾. Niezbędna jest wymiana informacji i dialog z partnerami społecznymi i partnerami ze społeczeństwa obywatelskiego. EKES chętnie poprze te prace, na przykład angażując się w prace nowej grupy tematycznej Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) ds. weryfikacji wpływu polityki na obszary wiejskie.

Zalecenia

1.6. EKES uważa, że niezbędne jest szersze stałe zaangażowanie we współpracę z lokalnymi miejsko-wiejskimi organizacjami uczestniczącymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnianie ich pozycji, tak aby nowa wizja była w pełni zrozumiała i nikogo nie wykluczała. Europejski Parlament Wiejski i inne działające obecnie sieci współpracy, jak również trwająca obecnie Konferencja w sprawie przyszłości Europy, powinny odegrać istotną rolę w przekazywaniu poglądów lokalnych społeczności.

⁽¹⁾ Raport informacyjny EKES-u „Ocena wpływu WPR na rozwój terytorialny obszarów wiejskich”.

1.7. EKES uważa, że działające pod auspicjami Komisji sieci obszarów wiejskich i grupy dialogu obywatelskiego kierowane przez różne dyrekcje generalne muszą wspierać dwutorowe, przejrzyste procedury sprawozdawcze. EKES uważa również, że chociaż trzeba docenić zobowiązania podejmowane w kwestii weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich w ramach programu badawczego „Horyzont Europa”, więcej departamentów Komisji powinno wykazać swoje całościowe zaangażowanie w realizację tej wizji. Należy w szczególności objąć program „Kreatywna Europa” i Erasmus+ weryfikacją wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich.

1.8. EKES uważa, że pakt na rzecz obszarów wiejskich wymaga od Komisji stworzenia modelu zarządzania obejmującego samorządy lokalne oraz lokalne przedsiębiorstwa, zarówno prywatne, jak i nienastawione na zysk, współpracującego z lokalnymi strukturami demokratycznymi i partnerami społecznymi, aby zapewnić, że opinie lokalne zostaną wysłuchane, i aby umożliwić pomyślną realizację długoterminowej wizji. W pakcie tym należy czerpać z doświadczeń z najlepszymi praktykami inicjatywy wspólnotowej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (LEADER) i rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS), a każda prezydencja Rady UE powinna promować koncepcję paktu w całej Unii. Komisja i państwa członkowskie powinny być aktywne w ułatwianiu i finansowaniu realizacji projektów pilotażowych.

1.9. Wspólne priorytety powinny zostać opracowane z wykorzystaniem oddolnych metod opartych na danych. Należy przeprowadzić ponowną ocenę wpływu pandemii na plan działania, uwzględniając wpływ zwiększonego popytu na mieszkalnictwo na obszarach wiejskich, nową przestrzeń dla biznesu na wsiach i lepszą jakość usług publicznych oraz częstsze podróże na obszary wiejskie i zwiększony popyt na turystykę rekreacyjną, zdrowotną, ekologiczną i kulturową.

1.10. Opracowanie karty praw i obowiązków dla obszarów wiejskich i miejskich może dodatkowo pomóc obywatelom zrozumieć, w jaki sposób mogą zrealizować swe ambicje dotyczące dobrobytu, i zainspirować ich do działania, podczas gdy filar praw socjalnych musi stanowić podstawę dla wszystkich działań.

2. Kontekst

2.1. Na obszarach wiejskich w UE mieszka około 136 mln osób, co stanowi 30 % ludności UE, a z wielu powodów podkreślanych we wcześniejszych opiniach EKES-u⁽²⁾ mamy do czynienia z pogłębiającą się przepaścią w dobrobycie ekonomicznym i społecznym obywateli mieszkających w miastach i na obszarach wiejskich. Obszary wiejskie odgrywają kluczową rolę w spójności gospodarczej i społecznej, w tym w zrównoważonej produkcji żywności, ale stoją też w obliczu wyzwania, jakim jest wyludnianie, zwłaszcza w przypadku ludzi młodych.

2.2. W przeszłości wsparcie dla obszarów wiejskich pochodziło z różnych działań i instrumentów finansowych, na poziomie UE, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz było fragmentaryczne, niepowiązane i obciążone znaczną biurokracją, co prowadziło do frustracji. Interwencje publiczne były tylko częściowo skuteczne, w szczególności na bardziej oddalonych obszarach wiejskich i wyspach, jeśli chodzi o wyrównywanie słabnącej aktywności gospodarczej, słabej łączności cyfrowej, odpływu młodzieży, utraty kluczowych usług publicznych, umiejętności rzemieślniczych na obszarach wiejskich, różnorodności biologicznej i spuścizny kulturowej.

2.3. Dlatego właśnie EKES wierzy w znacznie bardziej zintegrowane, acz równe i oparte na uwarunkowaniach lokalnych podejście do zajmowania się tym brakiem równowagi. Jak podkreślono w opinii NAT/820 „W kierunku całościowej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i miejskich”⁽³⁾, niezbędne jest całościowe i przekrojowe oraz odpowiednio ukierunkowane podejście, aby „nikogo nie pozostawiono w tyle: ani regionu ani obywateli”. Zaleca się partnerstwo wszystkich obywateli oparte na wzajemnym zrozumieniu i szacunku dla zasobów zarówno wiejskich, jak i miejskich.

2.4. Dostrzegając szereg wyzwań, przed którymi stają obszary wiejskie, w czerwcu 2021 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat, który przedstawia długoterminową wizję dla obszarów wiejskich w UE w perspektywie do 2040 r.⁽⁴⁾ Komunikat ten zawiera propozycje paktu na rzecz obszarów wiejskich, w który będą zaangażowane podmioty na szczeblu UE, krajowym, regionalnym i lokalnym, aby wspierać realizację wizji i planu działania na rzecz silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich. Przewiduje on również utworzenie obserwatorium obszarów wiejskich, aby usprawnić gromadzenie i poprawić analizę danych dotyczących sytuacji na obszarach wiejskich oraz mechanizm weryfikowania wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich, aby ocenić przewidywany wpływ znaczących aktów prawnych UE na obszary wiejskie.

3. Uwagi ogólne

3.1. Przewidując omówione powyżej powiązania, które można dalej rozwijać podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy, EKES ogólnie przyjmuje z zadowoleniem uzgodnioną przez Komisję Europejską długoterminową wizję dla obszarów wiejskich UE oraz popiera inicjatywę i zobowiązanie kierownictwa Komisji.

⁽²⁾ Opinia EKES-u z inicjatywy własnej „W kierunku całościowej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i miejskich” (Dz.U. C 105 z 4.3.2022, s. 49); raport informacyjny EKES-u „Ocena wpływu WPR na rozwój terytorialny obszarów wiejskich”; opinia EKES-u z inicjatywy własnej „Zintegrowane podejście do obszarów wiejskich UE, ze szczególnym uwzględnieniem regionów znajdujących się w trudnej sytuacji” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 60).

⁽³⁾ Raport informacyjny EKES-u „Ocena wpływu WPR na rozwój terytorialny obszarów wiejskich”.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas_pl

3.2. EKES uważa, że wizja ta nie może nikogo wykluczać, musi być powszechnie zrozumiała, inspirująca i możliwa do zrealizowania. Ponadto EKES z zadowoleniem przyjmuje szczególne skoncentrowanie się na **oddalonych i słabiej rozwiniętych regionach wiejskich, w tym wyspach**. Niejasne jest jednak, jaki wpływ na długoterminową wizję będą miały kształt i treść nowej wspólnej polityki rolnej (WPR) Komisji oraz nowe plany strategiczne WPR poszczególnych państw członkowskich, a także w jaki sposób Komisja powinna zadbać o spójność między WPR a innymi strategiami politycznymi oraz o ich wartość dodaną. WPR musi być w stanie łączyć politykę rolną i żywnościową z rozwojem terytorialnym.

3.3. Komisja Europejska zorganizowała szeroko zakrojone konsultacje z obywatelami zarówno obszarów wiejskich, jak i miejskich i zaangażowała się głębiej w konsultacje z zainteresowanymi podmiotami za pośrednictwem takich platform jak Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich czy w drodze ukierunkowanych konsultacji⁽⁵⁾. Zaangażowanie opierało się również na scenariuszach badawczych przygotowanych przez Wspólne Centrum Badawcze⁽⁶⁾ oraz współpracy międzydziałowej nad wizją w ramach Komisji. EKES z zadowoleniem przyjmuje takie podejście.

3.4. EKES uważa, że niezbędne jest **szersze stałe zaangażowanie we współpracę z lokalnymi organizacjami uczestniczącymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich i w miastach oraz wzmocnienie ich pozycji**, tak aby nowa wizja była w pełni zrozumiała i nikogo nie wykluczała. Stworzone niedawno przez Komisję centrum kompetencji w zakresie demokracji uczestniczącej i deliberatywnej może stać się forum rozwijania dobrych praktyk i powiązań między lokalnymi i szerszymi strukturami politycznymi. W wizji wspomina się konkretnie o pracach Europejskiego Parlamentu Wiejskiego jako przykładu przekazywania informacji nt. poglądów lokalnych społeczności i tworzenia platformy priorytetów umożliwiającej współpracę z politykami wysokiego szczebla. Praca i wkład innych działających obecnie sieci są równie istotne.

3.5. Podmioty, z którymi prowadzone są lokalne konsultacje, muszą zobaczyć dowody na to, że ich poglądy zostały wysłuchane i że oni również odpowiadają za dalszy rozwój sytuacji. W związku z tym EKES uważa, że działające pod auspicjami **Komisji sieci obszarów wiejskich** (która w przyszłości stanie się siecią WPR) i **grupy dialogu obywatelskiego** kierowane przez różne dyrekcje generalne muszą wspierać dwutorowe, przejrzyste procedury sprawozdawcze. Za wkład Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich odpowiadają dwie nowe grupy tematyczne koncentrujące się na rewitalizacji obszarów wiejskich oraz na weryfikacji wpływu polityki na obszary wiejskie, szczególnie na poziomie krajowym i regionalnym. EKES z niecierpliwością czeka na informacje o wynikach tych prac, które zostaną przekazane w najbliższych miesiącach.

3.6. EKES uważa również, że **większa liczba działów Komisji**, w tym działy odpowiedzialne za kulturę, badania i innowacje, edukację i szkolenia, mobilność i transport, młodzież, zatrudnienie, sprawy socjalne i integrację, przeciwdziałanie zmianie klimatu, energię, środowisko i inne odnośne obszary, powinna wykazywać się całościowym zaangażowaniem w realizację wizji. Decyzje dotyczące okresu finansowania 2021–2027 zostały jednak podjęte przed publikacją komunikatu. W tym okresie odpowiedzialność za uwzględnienie potrzeb obszarów wiejskich w odpowiednich programach spoczywa, przede wszystkim, na barkach organów krajowych oraz samorządów regionalnych i lokalnych. Jeśli sama polityka i jej finansowanie na wszystkich poziomach nie zostaną ukierunkowane i skoordynowane, może pojawić się zamieszanie i brak zrozumienia. Instytucje europejskie muszą również dopilnować, aby wieloletnie ramy finansowe (WRF) oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) były zgodne z Europejskim Zielonym Ładem i jego instrumentami prawnymi oraz mogły finansować realizację wizji dotyczącej obszarów wiejskich.

3.7. Przygotowano już wykaz terminów rozpoczęcia realizacji planu działania oraz niektórych przeglądów śródkresowych, nie ma jeszcze natomiast **terminów ukończenia** poszczególnych programów. Prawdopodobnie wystąpią opóźnienia, a sama WPR i jej wkład w wizję nie będą gotowe wcześniej niż w 2023 r. Jeśli nie odniesiemy się do globalnych terminów klimatycznych i innych dat docelowych, może dojść do pewnego zamieszania.

3.8. Aby inspirować, wizja musi opierać się – zgodnie z zaleceniami opinii NAT/820 – na **karcie praw i obowiązków obszarów wiejskich i miejskich**, która będzie szeroko upowszechniana i wyjaśniana, tak by wszyscy obywatele rozumieli, w jaki sposób mogą zrealizować swoje ambicje dotyczące dobrobytu. EKES uważa, że to, czy jesteśmy zmotywowani do działania i zmian, zależy od właściwego zrozumienia wyzwania i od poczucia wspólnej odpowiedzialności i zaufania.

3.9. Komisja zobowiązuje się do **realizacji paktu i planu działania**; jednak wiele zależy od tego, jak do sprawy podejną państwa członkowskie, regiony i społeczności lokalne. Wyznaczanie celów realizacji na poziomie Komisji jest wyzwaniem,

⁽⁵⁾ Dokument roboczy Komisji – sprawozdanie zbiorcze z konsultacji z zainteresowanymi podmiotami, SWD(2021) 167 final/2.

⁽⁶⁾ Baza publikacji JRC, „Scenarios for EU Rural Areas 2040” [„Scenariusze dla obszarów wiejskich UE w perspektywie do 2040 r.”].

ale określanie celów i realizacja na poziomie państwa, regionu czy lokalnie są znacznie trudniejsze. EKES uważa, że Rada, Parlament, KR i sam EKES mają do odegrania pewną rolę w realizacji tej wizji i wymaga to również zaangażowania organizacji i sieci społeczeństwa obywatelskiego. W innym wypadku niespójna realizacja mogłaby doprowadzić do pogłębiania braku równowagi, gdzie część społeczności lokalnych skorzystałaby z planu działania, inne zaś zostałyby pominięte.

3.10. Ponadto EKES uważa, że Komisja mogłaby również uczyć się od **państw i regionów spoza UE** oraz dzielić się z nimi doświadczeniami, ponieważ różne obszary na świecie borykają się z podobnymi wyzwaniami i możliwościami na obszarach wiejskich i miejskich EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja przedstawiła komunikat ws. wizji dla obszarów wiejskich naszym partnerom na Bałkanach Zachodnich i w Turcji.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES uważa, że pakt na rzecz obszarów wiejskich wymaga od Komisji stworzenia modelu zarządzania, który obejmowałby samorządy lokalne oraz lokalne przedsiębiorstwa, zarówno prywatne, jak i nienastawione na zysk, współpracował z lokalnymi strukturami demokratycznymi i partnerami społecznymi, aby zapewnić, by opinie lokalne zostały wysłuchane i aby umożliwić pomyślną realizację długoterminowej wizji. Większe wykorzystanie hybrydowych narzędzi kontaktu może zwiększyć uczestnictwo, należy też jasno wykazać wkład społeczności lokalnych. Komisja i państwa członkowskie powinny być aktywne w ułatwianiu i finansowaniu realizacji projektów pilotażowych.

4.2. W pakcie należy czerpać z doświadczeń **inicjatywy wspólnotowej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (LEADER)** i **rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS)**, a każda **prezydencja Rady UE** powinna promować koncepcję paktu w całej Unii.

4.3. EKES uważa, że rozwój obszarów wiejskich powinien stanowić integralną część polityki rozwoju regionalnego. LEADER oraz RLKS powinny stanowić ważny element rozwoju terytorialnego. EKES przyznaje, że polityka spójności po 2020 r. wprowadza nowy przekrojowy cel polityczny dotyczący zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju terytorialnego i lokalnego, którego celem jest niepozostawianie żadnego miejsca i nikogo w tyle. Zapewnia ona również elastyczne ramy dla państw członkowskich w zakresie wspierania obszarów wiejskich, przy uwzględnieniu stojących przed nimi szczególnych wyzwań.

4.4. Kluczem do realizacji wizji jest **w pełni finansowany plan działania z jasno wyznaczonymi celami i terminami, co umożliwi przejrzysty pomiar wyników** we wszystkich instytucjach i państwach członkowskich UE. EKES z niecierpliwością oczekuje wyników prac Komisji, które mają być dostępne w połowie 2023 r., a podsumują działania planowane dla obszarów wiejskich w ramach WPR i funduszy spójności w okresie programowania 2021–2027. W ten sposób będzie można wskazać wszystkie luki, którymi należy się zająć.

4.5. EKES z niecierpliwością oczekuje również **sprawozdania** Komisji, które ma zostać opublikowane w pierwszym kwartale 2024 r. w oparciu o wdrożenie planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich i będzie zawierać refleksje co do możliwych kierunków dodatkowego wsparcia i finansowania na rzecz obszarów wiejskich, co pomogłoby w przygotowaniach na okres 2028–2034.

4.6. EKES popiera priorytety planu działania w zakresie „silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów i społeczności wiejskich”, jak również skupienie się na konkretnych działaniach powiązanych z każdym z priorytetów.

4.7. Jeśli chodzi o priorytet wzmocnienia obszarów wiejskich, Komisja podkreśla ramy podejmowania decyzji w społecznościach, zapewniające pełne poszanowanie równouprawnienia płci i inkluzywność z myślą o tworzeniu innowacyjnych rozwiązań. Należy słuchać skoordynowanej opinii **młodych mieszkańców obszarów wiejskich**, których również trzeba angażować w proces podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach sprawowania rządów. W ramach programu Erasmus+ należy zapewnić konkretne możliwości rozwijania umiejętności przywódczych i ułatwienia zrozumienia między młodymi ludźmi z obszarów wiejskich i miejskich. Uwagę należy także skierować na **kobiety**, poszerzając ofertę pracy i szkoleń oraz propagując środki umożliwiające godzenie życia zawodowego i prywatnego.

4.8. EKES uważa, że celem powinno być **wsparcie przedsiębiorstw**, nie tylko rolnych, lecz we wszystkich sektorach, zrównoważana działalność rolna, korzystanie z lokalnej wartości dodanej, gospodarka o obiegu zamkniętym i potencjał w zakresie realizacji globalnych celów w odniesieniu do energii ze źródeł odnawialnych, zdrowie i turystyka kulturalna. Do konkretnych przykładów należy podkreślanie roli sprawliwych systemów jakości żywności (np. oznaczenia geograficzne,

unikanie nieuczciwych praktyk handlowych, programy promocji certyfikowanych produktów) oraz finansowanie alternatywnych rozwiązań w zakresie ogrzewania. **Tworzenie godnych miejsc pracy, szczególnie wysokiej jakości**, ma zasadnicze znaczenie w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich. Aby poprawić warunki życia i pracy pracowników sezonowych, niezbędne mogą okazać się specjalne środki. Konieczne są również dalsze innowacyjne rozwiązania, w tym zachęty podatkowe⁽⁷⁾, aby umożliwić młodym ludziom powrót na obszary wiejskie.

4.9. Łatwo dostępne powinno być usprawnione **wsparcie finansowe**, w tym poprzez dostosowane opodatkowanie, **w szczególności dla MŚP**, z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, InvestEU i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, wśród innych źródeł, a wszystko to powinno być dostosowane do potrzeb obszarów wiejskich. Należy promować wkład czasu wolontariuszy jako równowagę dla finansowania przedsiębiorstw społecznych.

4.10. W odniesieniu do priorytetu dobrego skomunikowania obszarów wiejskich EKES stanowczo zaleca, aby Komisja przyspieszyła swoją inicjatywę „**cyfrowej dekady**” i uczyniła ją powszechną, tak by wszystkie społeczności obszarów wiejskich mogły wejść na drogę innowacji, rozwoju kontaktów biznesowych i zajęcia się problemami w zakresie ochrony zdrowia i oświaty oraz grupami społecznymi w trudnej sytuacji.

4.11. Aby możliwe było społeczeństwo integracyjne, niezbędne są **zrównoważone systemy transportowe**, zaś potrzeba przejścia od systemów opartych na paliwach kopalnych do tych opartych na paliwach z odnawialnych źródeł energii może rodzić zarówno problemy, jak i szanse dla oddalonych obszarów wiejskich. W tym kontekście łatwo dostępne systemy transportu publicznego w przystępnej cenie są zasadniczą siłą napędową pozwalającą zająć się przemianami demograficznymi i powstrzymać wyludnianie obszarów wiejskich.

4.12. W odniesieniu do priorytetu odporności Komisja uznaje w Europejskim Zielonym Ładzie ogromny wkład, jaki może wnieść rolnictwo zrównoważone, leśnictwo oraz inne zasoby gruntowe i wodne w zajęcie się szeroko rozumianą zmianą klimatu na świecie, i proponuje świadczenie usług ekosystemowych, ochronę i przywracanie różnorodności biologicznej, bardziej ekologiczne rolnictwo i promowanie krajobrazów kulturowych, jako możliwości obszarów wiejskich w dziedzinie budowania odporności gospodarczej i dobrobytu. Pakt na rzecz zdrowych gleb w Europie poprawi sprawozdawczość we wszystkich państwach członkowskich.

4.13. EKES popiera to podejście, jednak uważa, że odporność dotyczy również **spójności społeczności, relacji międzypokoleniowych, szkoleń, oświaty i przekazywania umiejętności**. EKES wskazuje, że należy z większą stanowczością podkreślić skupienie się na **odporności społecznej**, przyjmując szersze podejście.

4.14. Należy stosować się do europejskiego filaru praw socjalnych przez wsparcie wysokiej jakości zatrudnienia na obszarach wiejskich, godnej pracy i godnych warunków pracy. Należy formalnie zaangażować partnerów społecznych w kształtowanie polityki gospodarczej i społecznej poprzez dialog społeczny na szczeblu lokalnym i regionalnym. Europejski Zielony Ład powinien być również łańcem **społecznym** sprzyjającym integracji.

4.15. W odniesieniu do priorytetu zamożności Komisja uznaje potrzebę dywersyfikacji obszarów wiejskich, które powinny opierać się na „zrównoważonych lokalnych strategiach gospodarczych”. EKES popiera to wezwanie, a jednocześnie uznaje, że obszary podmiejskie i bardzo odległe mogą mieć zupełnie rozbieżne oczekiwania.

4.16. EKES dostrzega, że pandemia przyspieszyła różne działania związane ze zrównoważoną produkcją żywności, z zatrudnieniem (nowe miejsca pracy, praca zdalna i nowe formy pracy), oraz uznaje potrzebę przyjęcia nowego podejścia, aby zadbać o poprawę **jakości życia na obszarach wiejskich**, co pozwoli ich mieszkańcom nadal pracować w godnych warunkach. W obliczu dalszej cyfryzacji życia zawodowego można wspierać łatwy dostęp do przestrzeni coworkingowych, gdyby zaszła taka potrzeba, aby wykorzystać puste centra wiejskie i lokalne.

4.17. Na odległych i słabiej rozwiniętych obszarach wiejskich powodów gorszej jakości życia upatruje się w utrudnionym dostępie do usług publicznych i ogólnie w tym, że usługi te są gorszej jakości. Konieczne są kompleksowa poprawa usług w dziedzinie oświaty, służby zdrowia i opieki społecznej dla wszystkich grup wiekowych, jak również lepsze mieszkalnictwo socjalne. EKES podkreślił już w swojej opinii SOC/628⁽⁸⁾ „Wyzwania demograficzne w UE w świetle nierówności gospodarczych i rozwojowych”, że ochrona standardów życia rodzin, w tym promowanie usług edukacyjnych dla dzieci, byłaby jednym z kluczowych środków przeciwdziałania wyludnianiu się obszarów wiejskich oraz małych i średnich miast na prowincji.

(7) Przykłady takich zachęt podatkowych istnieją w kilku państwach członkowskich (np. region Kastylia-La Mancha w Hiszpanii (jccm.es), <https://bit.ly/3Llp0hb>).

(8) Opinia EKES-u „Wyzwania demograficzne w UE w świetle nierówności gospodarczych i rozwojowych” (Dz.U. C 232 z 14.7.2020, s. 1).

4.18. Wspólne priorytety powinny zostać opracowane z wykorzystaniem oddolnych metod opartych na danych. Należy przeprowadzić **ponowną ocenę wpływu pandemii na plan działania**, a w jej ramach przyjrzeć się wpływowi zwiększonego popytu na mieszkania na obszarach wiejskich, nową przestrzeń dla biznesu na wsiach, większą ilość usług publicznych, uwzględnić częstsze podróże na obszarach wiejskich oraz zwiększony popyt na turystykę rekreacyjną, zdrowotną, ekologiczną i kulturalną. EKES uważa, że zwiększona migracja z miast na obszary podmiejskie, a być może także ogólnie na obszary wiejskie, może wywołać napięcia między tradycyjną wiejską działalnością gospodarczą a oczekiwaniami dotyczącymi rekreacji opartej na spokoju, co wymaga pewnych działań mediacyjnych.

4.19. Komisja musi przyspieszyć i ująć w głównym nurcie politycznym wiele istotnych doświadczeń z **projektów badawczych** w ramach programu „Horyzont Europa”. W realizacji wizji pomogą doświadczenia programu LIFE ⁽⁹⁾, Robust ⁽¹⁰⁾, Rubizmo ⁽¹¹⁾, Sherpa ⁽¹²⁾, Smart Villages ⁽¹³⁾, Farmwell ⁽¹⁴⁾ i wielu innych.

4.20. EKES ponadto uważa, że celem powinno być osiągnięcie **dobrobytu** określanego jako sposób życia zrównoważony pod względem społecznym i środowiskowym, dla wszystkich obywateli, niezależnie od miejsca zamieszkania. Dobrobytu nie należy postrzegać wyłącznie w kategoriach ekonomicznych, ale należy rozumienie go uzupełnić podejściem opartym na społeczności, w którym skupiamy się na zrównoważonym rozwoju społecznym i środowiskowym.

4.21. EKES z zadowoleniem przyjmuje **inicjatywy przewodnie** proponowane w planie działania, gdyż priorytetowo traktuje się w nich odpowiedzi z procesu konsultacji publicznych. EKES uważa, że wyzwaniem jest sprawne powiązanie i odpowiednie finansowanie połączonych zasobów Komisji, w partnerstwie z państwami członkowskimi i regionami, aby pozytywnie wpływać na lokalne społeczności i otoczenie, w którym żyją. Z zadowoleniem przyjmuje się proponowaną koncepcję wsparcia w ramach punktu kompleksowej obsługi oraz zestaw narzędzie dotyczących finansowania, jeśli środki takie są dostępne, jednak niezbędne jest ustalenie jasnego harmonogramu.

4.22. **Nowy europejski Bauhaus**, którego celem jest wsparcie realizacji Europejskiego Zielonego Ładu, pokazuje, że Komisja skłania się ku bardziej inkluzywnemu i powiązanemu opracowywaniu polityki i takiej jej realizacji.

4.23. Ponadto EKES z zadowoleniem przyjmuje **wzmocnioną weryfikację wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich** oraz ustanowienie działającego w sposób przejrzysty **obserwatorium monitorującego postępy**.

4.24. Choć koncepcja weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich nie jest nowa (zob. deklaracja z Cork 2.0 ⁽¹⁵⁾), EKES nie jest jeszcze przekonany, że cała Komisja, państwa członkowskie i regiony są dostatecznie zdeterminowane, aby to rzeczywiście przełożyło się na trwałe zmiany. Koncepcja ta nie jest wolna od wad, gdyż w wielu przypadkach budżet jest przyznawany w oparciu o zasadę wyliczania na głowę mieszkańca, co działa na niekorzyść społeczności mieszkających na słabo zaludnionych obszarach. Doświadczenie pokazuje, że tworzenie polityki dostosowanej do potrzeb obszarów miejskich, a następnie próba jej dostosowania do obszarów wiejskich, rodzi problemy, jeśli chodzi o adekwatność i terminy, zaś ustanowienie szybkiej i przejrzystej procedury odpowiedzialności i zadbanie o to, by wszystkie odnośne działy zgadzały się na weryfikację wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich, nie jest łatwe.

4.25. EKES uznaje jednak wysiłki Komisji, aby lepiej weryfikować wpływ polityki na rozwój obszarów wiejskich, i ma nadzieję, że **całościowe kształtowanie strategii politycznych na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i miejskich** oraz przyznawanie odpowiednich zasobów pozwolą na realizację przedmiotowej wizji. EKES zachęca Komisję do publikowania **rocznych sprawozdań**, w których wyszczególni działy, strategie polityczne, państwa członkowskie i regiony weryfikujące wpływ polityki na rozwój obszarów wiejskich, a także w jaki sposób to robią. Należy wypuklić dobre przykłady weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich. EKES popiera uwzględnienie weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich w **Programie lepszego stanowienia prawa** i wzywa również państwa członkowskie do rozważenia wdrożenia zasady weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

4.26. EKES z zadowoleniem przyjmuje zamiar ustanowienia obserwatorium w Komisji, aby usprawnić gromadzenie i analizę danych, a jednocześnie wesprzeć ogólne wdrożenie planu działania, a z drugiej strony zaleca przejrzystość i jasność harmonogramu działań, budżetów i celów, a także **zewnętrzną kontrolę działań przez przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego**.

Bruksela, dnia 23 marca 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/growth/industry/strategy/hydrogen/funding-guide/eu-programmes-funds/life-programme_en

⁽¹⁰⁾ <https://rural-urban.eu/>

⁽¹¹⁾ <https://rubizmo.eu/>

⁽¹²⁾ <https://rural-interfaces.eu/what-is-sherpa/>

⁽¹³⁾ https://enrd.ec.europa.eu/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages/smart-villages-portal_pl

⁽¹⁴⁾ <https://farmwell-h2020.eu/>

⁽¹⁵⁾ Opinia EKES-u „Od Deklaracji Cork 2.0 do konkretnych działań” (Dz.U. C 345 z 13.10.2017, s. 37).